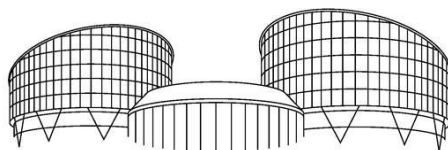

ФИНЕ ДОО И ДРУГИ против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ОДЛУКА

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ВТОР ОДДЕЛ

ОДЛУКА

Апликација бр. 37948/13

ФИНЕ ДОО и други
против Северна Македонија

Европскиот суд за човекови права (Втор оддел), заседавајќи на 17 мај 2022 година во Совет составен од:

Jon Fridrik Kjølbro, *Претседател,*

Egidijus Kūris,

Branko Lubarda,

Pauliine Koskelo,

Gilberto Felici,

Saadet Yüksel,

Diana Sârcu, *судиш,*

и Hasan Bakirci, *Секретар на оддел,*

Имајќи ја предвид горенаведената апликација поднесена на 7 јуни 2013 година,

Имајќи ги предвид опсервациите поднесени од страна на тужената Влада и опсервациите кои апликантите ги поднеле како одговор на нив,

Имајќи предвид дека Jovan Ilievski, судијата назначен за Северна Македонија, се повлече од заседавањето за случајот (Правило 28 од Деловникот на Судот) и дека, соодветно на тоа, Претседателот на одделот ја назначи Pauliine Koskelo да заседава како *ad hoc* судија (член 26 § 4 од Конвенцијата и Правило 29 од Деловникот на Судот),

По расправата, го одлучи следното:

ФАКТИ

1. Списокот на апликантите е наведен во прилог. Првиот апликант е друштво со ограничена одговорност. Вториот и третиот апликант се брачен пар кои се сопственици на првиот апликант.
2. Владата на Република Северна Македонија беше застапувана од нејзиниот Владин Агент, г-а Д. Цонова.

A. Околности на случајот

3. Фактите на случајот, како што беа поднесени од страните, може да се сумираат на следниов начин.

1. Постапка во врска со рушењето на станбено-деловниот комплекс и промените на дозволата за градење и проектот за градење

4. Откако на 24 декември 2010 година добил дозвола за градење од општината Гази Баба, првиот апликант почнал со градење на станбено-деловен комплекс во Скопје.

5. На 30 и 31 мај 2011 година, објектот кој тогаш сè уште бил во фаза на изградба, бил предмет на увид од страна на Одделението за урбанистичко-градежна инспекција при општина Гази Баба кое нарачало да се изврши вештачење од страна на приватна компанија за да ги потврди сопствените наоди („вештачење“).

6. На 15 јули 2011 година, овластен градежен инспектор од Одделението за урбанистичко-градежна инспекција извршил увид на градилиштето и изготвил записник за констатација во кој утврдил дека објектот во прашање бил изграден спротивно од дозволата за градење. Особено, темелите на објектот биле 1,43 метри повисоки од тоа што било предвидено во дозволата за градење, и последователно на тоа, сите катови биле 1,43 метри повисоки во споредба со оригиналниот план. Инвеститорот, исто така, додал неколку бетонски столбови и направил други промени кои ја прекршиле дозволата. Ова било потврдено во извршеното вештачење и од инспекцијата на градилиштето.

7. На истиот датум, Одделението за урбанистичко-градежна инспекција издало две наредби: една за првиот апликант да го сруши објектот во рок од пет дена и друга за да се сопре целосно градежната работа. Обете наредби

предвидувале можност за жалба во рок од петнаесет дена, но без суспензивен ефект на дејството на наредбите.

8. На 20 јули 2011 година, првиот апликант поднел барање до општинските власти за одобрување на промените на градежната дозвола и проектот за градење во врска со разликата во висината на објектот.

9. На 25 јули 2011 година, првиот апликант ги обжалил двете наредби (види параграф 7 погоре), аргументирајќи дека забележаните неусогласености помеѓу дозволата и изведениот објект можеле да се оправдаат со неочекуваното откривање на подземни води.

10. На 26 јули 2011 година, општината ја потврдила наредбата за рушење од 15 јули 2011 година (види параграф 7 погоре). Релевантната одлука прецизирала дека доколку првиот апликант не го сруши објектот во рамки на наведениот рок, истиот ќе биде присилно срушен и сите трошоци за тоа ќе ги сноси компанијата.

11. Помеѓу 1 и 17 август 2011 година, објектот бил срушен од страна на Одделението за урбанистичко-градежна инспекција.

12. Во меѓувреме, на 9 август 2011 година, општината го одбила барањето од 20 јули 2011 година (види параграф 9 погоре), бидејќи предложените промени биле спротивни на архитектонско-урбанистичкиот план, урбанистичкиот план и решението за локациски услови. Одлуката била потврдена од Министерот за транспорт и врски. На 26 ноември 2012 година, Управниот суд ја прекинал постапката бидејќи првиот апликант ја повлекол поднесената тужба.

13. На 19 август 2011 година, првиот апликант поднел друг записник од извршено вештачење пред второстепената управна општинска комисија тврдејќи дека мерењата направени при првото вештачење биле изведени користејќи несоодветни методи. Ова последователно вештачење не содржело нови мерења.

14. На 23 и 24 август 2011 година, обете жалби (види параграф 9 погоре) биле одбиени од страна на комисијата, *inter alia*, врз основа на тоа дека првиот апликант го признал постоењето на разлики во висината. Фактот дека биле побарани промени на градежната дозвола исто така ја поддржал оваа проценка.

15. На 23 и 26 септември 2011 година, првиот апликант поднел две тужбени барања пред Управниот суд, оспорувајќи ја наредбата за рушење и наредбата за стопирање на градежните дејствија, соодветно (види параграф 7 погоре).

16. На 6 април и 4 мај 2012 година, Управниот суд ги одбил двете тужбени барања. Истиот утврдил дека објектот навистина бил изграден прекршувајќи ја дозволата за градење и дека првиот апликант не ги оспорил несогласувањата, туку се обидел да ги оправда. Во врска со употребените методи, тој утврдил дека

наодите на одделението биле поткрепени со вештачењето изготвено по нивно барање од страна на независна приватна компанија. Конечно, тој утврдил дека со оглед на природата на несогласувањето помеѓу објектот и градежната дозвола, поправање на изведбата не била возможна.

17. Првиот апликант ги обжалил обете одлуки пред Вишиот управен суд. Тој ги оспорил фактичките наоди на Управниот суд и на државните институции потпирајќи се на поднесеното вештачење. Тој стоел зад тврдењето дека било возможно објектот да се изведе во рамки на градежната дозвола, но тоа не било земено предвид од страна на Одделението за урбанистичко-градежна инспекција. Тој тврдел дека сите органи на државата имаат должност да ја применат мерката која ќе предизвика најмалку штета.

18. На 22 ноември 2012 година, Вишиот управен суд ги одбил двете жалби, повторувајќи го образложението на Управниот суд. Обете одлуки му биле врачени на првиот апликант на 13 декември 2012 година.

2. Постапка за надомест на штета поведена од компанијата X

19. На 21 февруари 2012 година компанијата X, изведувач на срушениот станбено-деловен објект, во сопственост на третиот апликант, повела граѓанска постапка против општината Гази Баба барајќи надомест на штета за опремата која била уништена или оштетена во текот на рушењето. На 7 јуни 2013 година, првостепениот суд го одбил нејзиното барање, а тоа го потврдил и Апелациониот суд Скопје на 14 јануари 2015 година. Иако било возможно, компанијата X не поднела барање за ревизија пред Врховниот суд.

3. Кривична постапка во врска со рушењето на објектот

20. На 21 април 2016 година, Специјалното јавно обвинителство, кое било основано на 15 септември 2015 година со цел да ги истражува и прогонува кривичните дела поврзани со и кои потекнуваат од содржината на незаконски следените комуникации кои во 2015 година беа добиени и јавно објавени од страна на најголемата тогашна опозициска партија, отворило истрага околу рушењето за кое станува збор (види параграф 11 погоре). Првиот апликант поднел звучни материјали и придружни транскрипти пред Судот од наводно следени разговори помеѓу одредени обвинети во врска со рушењето на објектот во прашање, кое апликантите тврдат дека било политички мотивирано.

21. На 25 јануари 2016 година, третиот апликант и управителот на првиот апликант биле испитани пред Специјалното јавно обвинителство. Тие изјавиле,

inter alia, дека претрпеле значителна материјална штета како последица на противзаконското рушење. По барање на Специјалното јавно обвинителство на 2 февруари 2016 година управителот до обвинителството поднел записник од вештак во кој бил наведен точниот износ на штетата сторена на првиот апликант.

22. На 29 јуни 2017 година, Специјалното јавно обвинителство поднело обвинителен акт против седум лица (вклучително и поранешниот Премиер и Министерот за транспорт и врски, поранешниот градоначалник на општината каде се наоѓал станбено-деловниот објект и овластениот инспектор кој ги изработил наредбите за рушење и за целосно стопирање на градежната работа (види параграф 6 погоре) за злоупотреба на работното место и службената должност во врска со оспореното рушење кое наводно било противзаконско. Некои од нив, исто така, биле обвинети за неправилното мерење на висината на станбено-деловниот објект, кое довело до одлуката дека објектот бил повисок од одобрените проекти и резултирало со негово рушење, предизвикувајќи значителна материјална штета за првиот апликант. Второто било воспоставено на основа на вештачење наредено од страна на Специјалното јавно обвинителство. На 13 ноември 2017 година, Основниот крвичен суд Скопје го прифатил обвинителниот акт. Постапката е моментално во тек.

В. Релевантно домашно законодавство

1. Закон за кривичната постапка

23. Според член 114 (2), доколку обвинетиот е прогласен за виновен, судот одлучува делумно или целосно за имотноправното барање, а за преостанатиот износ на имотноправно барање го упатува оштетениот да го оствари во граѓански спор. Доколку доказите во кривичната постапка не даваат доволна основа за целосно или делумно пресудување на барањето, а за нивно дополнително обезбедување постои опасност од неоправдано одолжување на постапката, судот ќе го упати оштетениот имотноправното барање да го остварува во граѓански спор. Според член 114 (3) предвид ено е дека кога судот ќе донесе пресуда со која обвинетиот се ослободува од обвинението или со која се одбива обвинителниот акт, или кога со решение ќе ја запре кривичната постапка, да го упати оштетениот дека може имотноправното барање да го остварува во граѓански спор.

2. Закон за парнична постапка

24. Според член 11 (3) граѓанските судови во однос на постоењето на кривично дело и кривична одговорност на сторителот се врзани за правосилните

пресуди на кривичните судови со кои обвинетиот се огласува за виновен.

ЖАЛБЕНИ НАВОДИ

25. Апликантите поднеле жалбени наводи според член 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенцијата со што тврдеа дека рушењето на нивниот станбено-деловен објект било противзаконско, не остварило легитимна цел и било прекумерно непропорционално.

ПРАВО

26. Апликантите се повикаа на член 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенцијата, кој гласи:

„Секое физичко или правно лице има право на мирно уживање на својот имот. Никој не може да биде лишен од својот имот, освен во јавен интерес и под услови предвидени со закон и со општите принципи на меѓународното право.

Претходните одредби не навлегуваат во правото на државите да донесуваат закони кои ги сметаат за неопходни за регулирање на користењето на имотот согласно општиот интерес или заради сигурно плаќање на данокот, другите придонеси и парични казни.“

A. Аргументи на страните

27. Владата тврдеше дека апликацијата била предвремена бидејќи кривичната постапка која била клучна за воспоставување на законитоста на рушењето во прашање и која е во сржта на жалбениот навод на апликантите, сè уште била во тек. Дополнително, во истата постапка првиот и третиот апликант поднеле и барање за паричен надомест кое се преклопува со нивното парично барање пред Судот. Во коментарите во однос на произнесувањето на апликантите, Владата додаде дека целта на кривичната постапка била, *inter alia*, да им овозможи на оштетените страни да добијат паричен надомест за било какво погрешно постапување од страна на обвинетите. Конечно, апликантите никогаш не покренале засебна постапка за паричен надомест на штета пред домашните судови.

Владата исто така тврдеше дека постоела злоупотреба на правото на поединечна апликација бидејќи апликантите пропуштиле да го известат Судот за тековната кривична постапка и завршената постапка за паричен надомест покрената од страна на компанијата X (види параграф 19 погоре). Конечно,

вториот и третиот апликант немале статус на жртви, бидејќи сите управни одлуки го засегаа исклучиво првиот апликант.

28. Апликантите тврдеа дека ги исцрпиа сите ефективни правни лекови. Бидејќи Специјалното јавно обвинителство било оформено долго откако тие ја поднеле својата апликација пред Судот, од нив не се барало да го искористат тој правен лек, кој ниту теоретски ниту во пракса не им бил достапен во тоа време. Во кривичната постапка тие биле само оштетена страна со ограничени права и ограничен пристап. Вториот апликант никогаш не ни бил повикан да даде изјава во таа постапка. Обвинетите може да не бидат прогласени за виновни или постапката може да застари, што би ги спречило апликантите да побараат паричен надомест во граѓанска постапка. Во секој случај, онаму каде домашното право обезбедило неколку правни авенции, апликантите имале право да одберат една од нив.

Апликантите исто така не се согласија дека го злоупотребиле правото на индивидуална апликација. Во кривичната постапка, како што беше веќе наведено, тие биле само оштетена страна, а постапката за паричен надомест била отворена од страна на компанијата X, која не е апликант во разгледуваниот случај.

В. Оценка на Судот

29. Релевантните општи принципи во врска со тоа кој може да има статус на жртва според член 34 од Конвенцијата и кој може да поднесе жалбени наводи во врска со повреда на член 1 од Протокол бр. 1 од Конвенцијата се сумирани во *Ankarcrona v. Sweden* ((dec.), бр. 35178/97, 27 јуни 2000) и *Eliseev and Ruski Elitni Klub v. Serbia* ((dec.) бр. 8144/07, §§ 32-33, 10 јули 2018)).

30. Осврнувајќи се на сегашниот случај, без оглед на фактот дека првиот апликант бил единствената страна во гореспоменатата управна постапка (види параграфи 4-8 погоре), Судот забележува дека вториот и третиот апликант, членови на истото домаќинство, се негови основачи и косопственици (види параграф 1 погоре). Според тоа, имајќи го предвид отсуството на спротивставени интереси кои би можеле да предизвикаат тешкотии, и земајќи ги предвид околностите на случајот во целост, Судот смета дека апликантите се толку блиску идентификувани меѓусебно што во овој контекст правењето разлика помеѓу нив би било вештачко. Следува дека, вториот и третиот апликант можат оправдано да носат статус на жртви во рамки на значењето на членот 34 од Конвенцијата (види, *Albert and Others v. Hungary* [GC], бр. 5294/14, §§ 135-137, 7 јули 2020, и *mutatis mutandis*, *KIPS DOO and Drekalović v. Montenegro*, бр. 28766/06, §§ 86-87, 26

јуни 2018).

31. Судот смета дека не е потребно да се разгледува прелиминарниот приговор за злоупотреба на правото на индивидуална апликација од страна на апликантите, бидејќи разгледуваниот случај секако е недопуштен од следниве причини.

32. Релевантните принципи во врска со исцрпувањето на домашните правни лекови се поставени во *Vučković and Others v. Serbia* ((прелиминарен приговор) [Голем судски совет], бр. 17153/11 и 29 други, §§ 69-77, 25 март 2014)).

33. Судот препознава дека правилото на исцрпување не е апсолутно, ниту може да се примени автоматски; при разгледувањето дали истото било испочитувано, суштински е да се земат предвид особените околности на секој поединечен случај. Ова, меѓу другото, значи дека Судот мора реалистично да ги засмета не само постоењето на формални правни лекови во правниот систем на засегнатата Договорна страна, туку и општиот правен и политички контекст во кој тие делувале, како и личните околности на апликантите (види *Sargsyan v. Azerbaijan* [GC], бр. 40167/06, § 116, ECHR 2015; *Chiragov and Others v. Armenia* [GC], бр. 13216/05, § 116, ECHR 2015; и *Akdivar and Others v. Turkey*, 16 септември 1996, § 69, Извештаи за пресуди и одлуки 1996 IV). Во оваа смисла, Судот забележува дека проценката на тоа дали домашните правни лекови биле исцрпени, најчесто се врши во однос на датумот на кој била поднесена апликацијата. Сепак, како што има одлучено во многу случаи, ова правило подлежи на исклучоци, кои можат да бидат оправдани од особените околности на секој случај *Demopoulos and Others v. Turkey* (одлука) [Голем судски совет], бр. 46113/99 и 7 други, § 87, ECHR 2010, со понатамошни референци).

34. Осврнувајќи се на случајот, во однос на жалбениот навод според член 1 од Протоколот бр. 1, Судот забележува дека управната постапка создала форум во кој управните органи, и последователно судските власти, го покренале прашањето на наводното противзаконско рушење на објектот, но дека во тоа време немало поднесено барање за паричен надомест. Сепак, Судот не може да не забележи дека додатно на ова, Специјалното јавно обвинителство поднело обвинителен акт и дека во тек е кривична постапка пред првостепениот суд против неколкумина обвинети врз основа на тоа дека рушењето во прашање било противзаконско (види параграф 22 погоре). Во однос на ова, без оглед на фактот дека кривичните постапки можеби генерално не се главниот правен лек во светло на членот 1 од Протоколот бр. 1, Судот забележува дека во случајов тековната кривична постапка се води против јавни функционери кои се осомничени дека намерно, употребувајќи ги своите овластувања во службени рамки, им

предизвикале значителна материјална штета на апликантите како резултат на рушењето на станбено-деловниот објект за кој станува збор (види параграф 22 погоре). Според ова, земајќи ги предвид супсидијарниот карактер на неговата улога и особените околности на разгледуваниот случај, Судот смета дека исклучокот на правилото за исцрпување на домашните правни лекови овде се применува од следниве причини.

35. Прво, кривичната постапка била отворена откако биле изнесени нови докази (види параграф 20 погоре) кои не биле достапни за време на управната постапка. Кривичната постапка може да води до релевантни наоди за тоа дали постоело погрешно постапување или злоупотреба на моќ од страна на засегнатите личности, со што рушењето во прашање би било противзаконско. Соодветно на ова, се чини дека таа постапка може да има директно влијание на одредувањето на законитоста на рушењето во прашање, и останува на домашните судови да го проценат ова прашање пред Судот тоа да го стори. Да се даде заклучок за мериторноста на случајот би можело да опфати прејудицирање на исходот од тековната кривична постапка. Второ, Судот забележува дека барање за надомест на штета веќе било воведено во рамки на истата кривична постапка (види параграфи 21 и 22 погоре) и со него ќе се постапи во согласност со Законот за кривична постапка (види параграф 23 погоре). Такво дејство од страна на апликантите има за цел да им обезбеди парична отштета за наводното прекршување на нивните имотни права. Кривичните судови можат да одлучат по барањето за надомест освен ако околностите бараат таквото барање да се префрли од страна на тие судови на решавање во граѓанска постапка. Од овие причини не може да се земе како пропуст фактот што апликантите не поднеле засебно тужбено барање за надомест пред граѓанските судови. За крај, иако Владата експлицитно не го аргументираше тоа, достапната судска пракса во однос на тужената Држава укажува дека исходот на кривичната постапка не е одлучувачки за веројатноста за успех на барањето за паричен надомест на апликантите (види *mutatis mutandis*, *Koceski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (одлука), бр. 41107/07, §§ 26-27, 22 октомври 2013; *Popovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 12316/07, § 43, 31 октомври 2013; *Sulejmani v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 74681/11, § 42, 28 април 2016; и *Delovski v North Macedonia* (одлука), бр. 56148/15, § 25, 7 јули 2020).

36. Според ова, земајќи ги предвид околностите на разгледуваниот случај, Судот го смета жалбениот навод на апликантите според член 1 од Протоколот бр. 1 за предвремен.

ФИНЕ ДОО И ДРУГИ против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ОДЛУКА

37. Следува дека жалбениот навод мора да биде отфрлен според член 35 §§ 1 и 4 од Конвенцијата поради неисцрпување на домашните правни лекови.

Од овие причини, Судот, едногласно,

Ја прогласува апликацијата за недопуштена.

Изготвено на англиски и објавено во писмена форма на 9 јуни 2022.

Hasan Bakirci
Секретар

Jon Fridrik Kjølbro
Претседател

ФИНЕ ДОО И ДРУГИ против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ОДЛУКА

Прилог

Б р.	Име на апликантот	Година на раѓање/ре гистрациј а	Место на регистрација/живее ње	Застапник
1.	ФИНЕ ДОО	2003	Скопје	Валентин Пепељугоски
2.	Неџибе ЦАНОСКА	1961	Струга	
3.	Фијат ЦАНОСКИ	1960	Струга	